

הכולל

"וזהב הארץ היא טוב"
מלמד שאין תורה כתורת ארץ ישראל (ב"ר)

ניסן תשפ"ב

דבר
המערכת

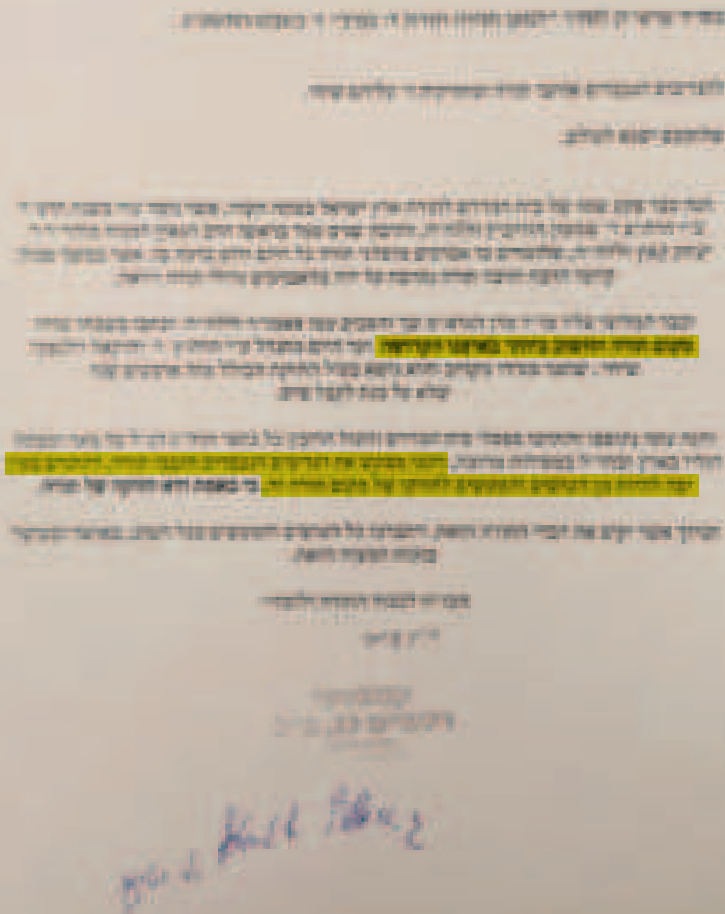
על הארץ

אבד חסיד מן הארץ

עומדים אנו בתוך שלושים יום להסתלקותו של רבינו שר התורה מרן הגר"ח קנייבסקי זצ"ל, מעבר לאבדה העצומה לכלל ישראל שקשה סילוקן של צדיקים יותר מחורבן בית מקדשנו, בית מדרשנו אבד את קברניטו המסור באופן פרטי, שכן הקשר המיוחד והאוהב של רבינו זי"ע אל בית המדרש ואל ראשי הכולל היה קשר ייחודי אישי ומופלא, באהבה זו יצא רבינו מגדרו כל פעם כשהיו מגיעים אליו בדבר הכולל והיה מקבלם בשמחה במאור פנים ובחביבות מיוחדת, והיה מתרפק על זכרונות מאותם ימים בהם למד בכולל, וכפי שהעיד המוהל הרב חיים מילר שליט"א שגדל מינקותו בכולל, שהגר"ח סיפר שאת ה'ג'ישמעק' בלימוד קיבל מראש הכולל הגאון יצחק קאץ זצ"ל בתקופה הקצרה שלמד בכולל לאחר חתונתו, היו תקופות בהם ראש הכולל הרה"ג יחזקאל וילנסקי שליט"א היה סר למעונו מדי שבוע ומבקש ממנו עצה ותושיה בכל התפתחות ושאלה שעלתה בעניין הכולל תוך שרבנו בפקחותו מורה את הדרך הראויה ומעניק לו את עצתו וברכתו.

הרב חיים קנייבסקי
זי"ע
בית מדרש

לקיים בקשתו

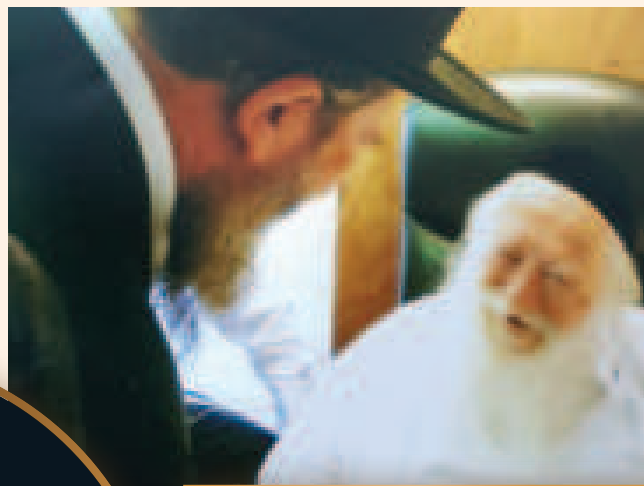

קח על עצמך שותפות בהחזקת תורה של מקום תורה
חשוב זה!

שעה
של תורה
12x30

יום
לימוד
12x100

החזקת
אברך
12x180

ניתן לתרום באמצעות:
מערכת נדריים פלוס ע"ש בית מדרש לתורת ארץ ישראל הרב יחזקאל וילנסקי
או בהעברה לבנק מרכנתיל 17 סניף 651 חן 6207 ע"ש בית מדרש לתורת ארץ ישראל
לפרטים 052-7670200

שירת הארץ

להוציא לחם מן הארץ

הנה ביציא"מ ה' אמר למרע"ה שינטה את מקלו על הים ויבקעהו, מטה זה היה מטהו של אדה"ר שבטו ומשענתו, שהטה חקף את קומתו של אדה"ר על עמדו, והוא שם המפורש.

נשען אדה"ר על אבינו שבשמיים, קומתו סדורה היא ע"פ חשיבות אבריו, הראש בו השכל משכן הנשמה הנכבדה - עליון, על גופו יושב ראשונה.

מטה הימנו קבועים עיניו אחזינו אפו ופיו החשובים אף הם יותר משאר אבריו, אחריו גופו החומרי וידיו, ובקצה קומתו רגליו, עקביו, הדשים בהרגל דבה רגליו נושקות לקרקע אך הוא כסולם מוצב וראשו השמימה.

הנחש שקודם החטא נזקף כאדם - נענש, ועל גחונו הולך, קומתו על חומריות אדמה שעונה, מזון היא לגידולו, בכל טועם טעם עפרה.

עם ישראל כאדם הראשון כשהיו כ"איש אחד" פסקה זוהמתו, מאכלן מן הוא לחם אמונה, טעם יש בו ככל הטוב הנמצא.

אותו מטה עצמו הפך לנחש רמז למרע"ה על אומנותו של נחש, אותו נחש קדמון שעל לשון הרע ומה יתרון נתפס, כך היצר היום אומר לו קח, למחר עשה כך,

וגם הנפש לא תמלא, אם שיש לו מנה מאתיים יבקש, אינו מניחו עד שטורדו, כי מב' עולמים מבקש המיתו.

מה יעשה ולא יחטא, אחוז בקצהו יהי למטה, הבט אל סוף מחתרתו מה יפעל בתכליתו, ומה יתרון לאדם בעמלו בעולמו,

מכאן יתגלה, כי נחש מהווה, רק לשטן לצמיחת קומתו, ככל שעליו יתגבר יגביה קומתו, בכך יימשל למטה ירדה קומתו תהדר להתגדל להלל.

אותו נחש אותו מטעה, ראה נחשון נחוש אמונתו, ב"הגיעו עד נפש" סלל מסולאתו, "זה א-לי" מלא תפארתו.

הרב שמואל פריד

ניתן להנציח את הגליון הבא או חלקו לעי"נ יקירכם / להצלחת התורם
לפרטים: 052-7670200

זמני תפילות:

יום חול

מנחה: 13:00 | 15:15

מעריב: 20:45

ערב ר"ח תפילת- יוכ"ק: 12:45

שבת קודש

מנחה עש"ק: 15 דק' לפני השקיעה

שחרית: 8:00

מנחה: 16:00

מעריב: 5 דק' אחר יציאת השבת

כולל ערב:

21:00 - 22:30

שיעור הדף היומי

עם הרה"ג **נחום נוסבכר** שליט"א
ימים א'-ה' בשעה **14:15** תפילת מנחה
לאחר השיעור (בשעה 15:15)

יום ו': 11:00

מוצ"ש: שעתיים לאחר צאת השבת

הודעה חשובה

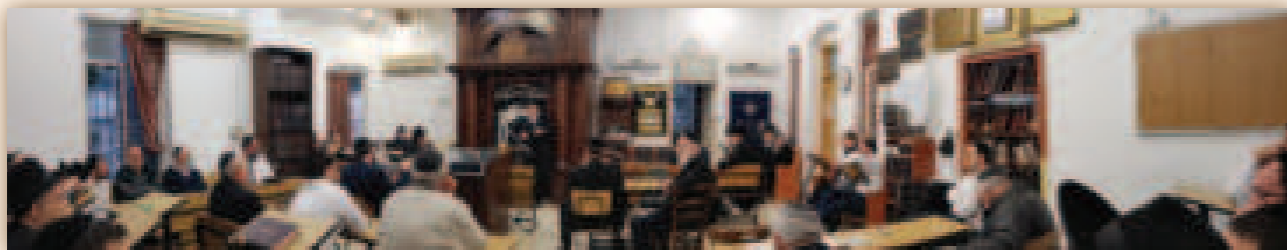
נשמח לקבל חידושים, גנוזות, מסמכים, תמונות וכד', של דמויות לומדי ומתפללי הכולל לדורותיהם, "דבריהם הן הן זכרון".
יישר כח! המערכת

מלכי ארץ

הגאון רבי עובדיה ברוידא שליט"א
(מתוך דברים שנשא בכולל במלאות ימי השבעה)

וכבר כתוב בתוס' הרא"ש: שהפשט ברשב"י, לא מפני שהוא סובר שרק באופן כזה יוצאים ידי חובת תלמוד תורה, שהרי שרשב"י בעצמו הוא מרא דשמעתתא דס"ל במנחות צ"ט: דאפי' לא קרא אלא ק"ש בשחרית ערבית - קיים מצות 'לא ימוש ספר התורה הזה מפיד'. רשב"י לא עוסק בחיוב של מצות תלמוד תורה.

אז מהי בעצם כוונתו של רבי שמעון בר יוחאי. כתוב ב'קרן אורה': אם חס ושלום לא ימצא בקרב ישראל יחידים אשר הם בתכלית המעלה להיות מובדל וחופשי מכל ענייני הגשם, תורה מה תהא עליה. על ידי מה תעמוד התקשרות חבל אור התורה בכלל ישראל, אם לא על ידי יחידים אלו, אשר הם מקושרים ומדובקים באהבתם בכל עת. על ידם תשכון אורה גם על אלו אשר אין אהבתם אליה גדולה כל

כך, אבל עם כל זה תיקשר גם עמהם, כיון שמצאה לה משכן כחפצה.

על זה אמר רבי שמעון בר יוחאי, ראיתי בני עליה והם מועטים. בני עליה - אין משכנם בעולם הזה, הם בני עליה. ישנם יחידים כאלו שנמצאים עממנו כאן בעולם הזה, אבל מקומם הוא בעולמות העליונים. 'אתהלך לפני ה' גם כאשר בפועל אני נמצא 'בארצות החיים'.

רשב"י שאמר 'תורה מה תהא עליה', אם נדייק בדבריו נחזי, שהוא לא אמר: "מצות תלמוד תורה מה תהא עליה", שהרי כ"א שמנצל את הזמן שהוא יכול כדי לתלמוד תורה - בודאי יוצא בזה ידי חובת מצות תלמוד תורה. ר' שמעון שאל: "תורה מה תהא עליה" - תורה לא יכולה להתקיים ולהתגלות בעולם אלא באופן זהה שאין שום הפסד ממנה. רק כך התורה עצמה נמצאת בידינו. הקב"ה נתן לנו את תורתו, והיא מאירה עלינו ומשפיעה, ומקדשת ומרוממת

ברשות ידידי ראשי בית המדרש, חברי בית המדרש וכל הציבור, יראתי בפצותי שיח להתבונן, לברה לשאת מבט על הארזי שבלבנו, על הענק שבענקים, כל כולו רם ונישא, נשגב ממערכת ההשגות שלנו, אבל אעפ"כ ראוי לכל אחד ואחד מאיתנו, לפי ערכו, להתבונן, לחשוב, ללמוד, קודם כל מפני שרבונו הגדול היה ספר תורה חי, וס"ת, כ"א מאיתנו צריך ללמוד, להעמיק, ולהשתדל להשיג לפי מה שהוא. התורה היא חכמתו האינסופית של הקב"ה, אבל היא ניתנה לנו כדי ללמוד אותה - כל אחד ואחד לפום דרכו.

כשאדם זוכה להגיע לדרגה כזו שהוא ותורה חז, שהוא עצמו ספר תורה, ללמוד את ה'ספר תורה' הזה - זה ללמוד תורה. נשתדל להשיג מעט מספר התורה הזה.

בנוסף צריך גם להרגיש את הזעקה של כל אחד ואחד

מאתנו, של כלל ישראל: "נפלה עטרת ראשנו אוי מה היה לנו, השליך משמים ארץ תפארת ישראל". רבינו היה 'תפארת ישראל'. הוא היה הכתר של כלל ישראל. ובסילוקו, כל קומתו של כלל ישראל שחה - הכתר ניטל מאתנו. זו מציאות אחרת בכלל. כלל ישראל בלי ר' חיים - זו מערכת שונה לחלוטין. וצריכים להתבונן בזה ולהבין את הדברים.

ישנו יסוד גדול שצריכים לחזור ולהשריש אותו. בגמרא כתוב (ברכות ל"ה): "ואספת דגנך ותירושך ויצהרך" - הנהג בהן דרך ארץ, דברי רבי ישמעאל. רבי שמעון בר יוחאי אומר: אפשר אדם חורש בשעת חרישה, חורע בשעת זריעה, וקוצר בשעת קצירה, ודש בשעת דישה חורה בשעת רוח, ותורה מה תהא עליה, אלא בזמן שישראל עושין רצונו של מקום - מלאכתו נעשית על ידי אחרים וכו'. אמר אביי: הרבה עשו כר' ישמעאל ועלתה בידו, כרשב"י ולא עלתה בידו.

אילן במה אברכך

שמחות באי וידידי בית מדרשנו

ברכת מזל טוב שלוחה בזאת

**ראש הכולל הרה"ג יחזקאל וילנסקי שליט"א
להולדת הנכד ני"ו בן להרב צבי**

**הרב נפתלי רוטנר
בהכנס הנכד ני"ו בעול תו"מ**

**הרב רם משה ראבד
לרגל הולדת הנכדה הנינה תחי'
בת להרב יצחק ראבד**

**הרב אריה בקשט
להולדת הנכד ני"ו**

**הרב צבי שמעון אנסבכר
להולדת הבן ני"ו**

**הרב שמואל פריד
להולדת הבת תחי'**

**הרב שלמה זלמן נוימן
להולדת הבן ני"ו**

**יזכו לרוב נחת דקדושה מכל יוצ"ח
מתוך בריות גופא ונהורא מעליא**

תורתך שעשועי

אותו, והבינו מדעו להבדל לעמוד לפני ה' לשרתו ולעובדו, ופרק מעל צווארו עול החשבונות הרבים, אשר בקשו בני האדם - הרי זה נתקדש קודש קדשים".

מהו 'קודש קדשים'? - קודש, זה לגבי דבר שבחולין - הקודש נבדל ממנו. קודש קדשים לעומתו - הוא נבדל גם מהקודש, וקדושתו נבדלת ממנו. לגבי המזבח נאמר (שמות כ"ט, ל"ז): "והיה המזבח קדש קדשים", ומבאר רש"י: ומהי קדושתו, "כל הנוגע במזבח יקדש". יש דרגה של קודש קדשים, שמי שהפריש והבדיל את עצמו גם מקדושים אשר בארץ המה, גם מהם הוא מובדל, הוא שייך בכלל לעליונים, אדם כזה שהוא קודש קדשים - "כל הנוגע בו יקדש" - קדושתו נמשכת ומשפיעה על כולם, על ידי קיימת תורה בישראל.

מי יודע בכל דור ודור כמה ואיך, ישנם את הבודדים הללו שבזכותם קיים החיבור לתורה. הקדוש ברוך הבטיחנו ש'לא תשכח מפי זרעו' - עמד ושתלן לאותם יחידים בכל דור ודור (כדאיאתא ביומא ל"ח:). והמפורסמות אינן צריכות ראייה. הכל יודעים שרבנו הגדול רבי חיים זכר צדיק לברכה, הוא בודאי ה'חד בדרא' הזה, הוא היה בדרגה כזו שאין לו הפסק קט מלימוד התורה, שהוא ותורתו חד הוא. עם כזה חיבור לתורה, עם כזה דבקות בתורה!

אחד מבניו יבדלח"ט העיד בפני ואמה, שרבי חיים היה מקשה אחת עם התורה, אם זה ערב שבת, אם זה שבת, אם זה יום טוב, לאורך כל השנה כולה, חוץ מזמנים בהם ישב באבלות - לא היה שום שינוי מהסדרים. לא היה שום שינוי מה'חובות' שלו, וה'חובות' שלו הן הזכויות של כלל ישראל. צריכים להפנים שכאשר היה קיים כזה יחיד - על ידו היתה תורה בכלל ישראל. הדרגה של כל אחד שיושב בבית המדרש ולומד, של כל אחד ואחד מאתנו - היא דרגה אחרת לגמרי, כי אנו מחוברים לאור תורה ששופע מאותו יחיד.

זהו הכתר של כלל ישראל שניטל מאתנו. "השליך משמים ארץ תפארת ישראל". וכשזה חסר, זו לא רק שחסרה איזו מעלה בכלל ישראל. החסרון הזה הוא ממש פחד פחדים. עד עכשיו היה לנו את ר' חיים, ועל ידי התורה שלו - כל אחד ואחד מאתנו שאף לפי מה שהוא, אנו מקבלים בתורה על פי מה שהושפענו מהתורה של ר' חיים! התורה עוברת דרך היחידים הללו שהם מחוברים אותנו לאור של התורה.

פשיטא שתורתו של ר' חיים הגנה עלינו, "היש בה עץ אם אין" - אם יש תלמיד חכם אחד, שהכל נשען עליו - בודאי שחסרים את הזכויות הללו. אבל כנגד זה אנו יכולים וצריכים להרבות זכויות. מה שאבדנו בפטירתו של ר' חיים זה הרבה יותר מזה. איפה יש לנו תורה שכזו, שמשפיעה על כל יחיד ויחיד? אינספור דוגמאות יש על התורה של ר' חיים, שהיה בגדר של ספר תורה חי.

(מפאת קוצר היריעה הבאנו חלק מן הדברים)

את כל כלל ישראל ואת כל העולם כולו. "אם לא בריתי יומם ולילה חוקות שמים וארץ לא שמת" - זו תורה ללא הפסק. זו תורה שמחברים אליה, בלי שום הרף עין של היסח הדעת.

כלל ישראל לא יכול להתקיים בלי היחידים הללו, שהם אפי' לרגע קט לא מסיחים דעתם מהתורה. על ידיהם אור התורה מאיר על כלל ישראל - גם על כאלו שהם נפרדים ממנה לרגעים הכרחיים, אבל כשיש לתורה מקום בו התורה שוכנת באופן שלא יפרדו ממנה כלל היא משפיעה עי"ז לכל כלל ישראל.

ר' חיים מוולאז'ין אומר בנפש החיים (שער א' פ"ח): כי ודאי שאין דעת ר' ישמעאל שיהא הרשות נתונה לאדם לפרוש ח"ו אף זמן מועט מעסק התורה ולעסוק בפרנסה, ויהיה בטל אותו העת מעסק התורה לגמרי ח"ו. אמנם, רמזו ר' ישמעאל בלשונו הקדוש: "הנהג בהן מנהג דרך ארץ", ר"ל, עמהן. עם הדברי תורה, היינו שגם באותו העת ושעה מועטת שאתה עוסק בפרנסה כדי הצורך וההכרח לחיות נפש - על כל פנים ברעיוני מחשבתך תהא מהרהר רק בדברי תורה. גם לדעת ר' ישמעאל אין הדרך הראויה להקדיש זמן מה לתורה וזמן מה לחיי נפש, אלא שכל מה שמוכרח לקיומו לחיי העולם ינהג כן, אבל באופן שרעיוני מחשבתו יהיו דבוקים אותה שעה בעסק התורה.

ואפילו הכי נחלק עליו רשב"י. שאף שבאותה שעה שעוסק בדרך ארץ רעיוני מחשבתו דבוקים בתורה, מכל מקום 'תורה מה תהא עליה'. אם יש מצב של פרישה מדבקות מוחלטת בתורה, בלי שום היסח הדעת, באופן שאין לו דבר אחר בעולמו, כמו שאדם עומד לפני המלך שאינו יכול לעסוק בדברים אחרים, אם זה לא כך - אזי 'תורה מה תהא עליה'. כביכול חסר בקבלת התורה שלנו. כאשר הקב"ה נתן לנו את תורה ומצוות, חוקים ומשפטים לשיח בחוקיו - התחייבנו ש'בשכבנו ובקומנו נשיח בחוקיך, ונשמח בדברי תלמוד תורתך לעולם ועד. כי הם חיינו ואורך ימינו ובהם נהגה יומם ולילה' - בלי כל היסח הדעת כלל.

כלל ישראל נחשבים למציאות אחת, וכשיש את היחידים הללו שהם נושאים את הרוממות הזו - את החיבור הזה לתורה, אזי כל כלל ישראל, אלו שאינם פורקים מעצמם עול תורה, דבוק בתורה בזכות אותם יחידים.

אמנם להיות בדרגה כזו שלא עוסקים כלל בחיי שעה, אפילו לא באופן שהראש תפוס באותה שעה בלימוד התורה, אלא להיות מנותקים לגמרי מהעולם הזה - זוהי דרגה השייכת רק ליחידים. 'הרבה עשו ולא עלתה בידם'. אבל דרך אותם יחידים קדושת התורה מושפעת לכלל ישראל. ועל אותם יחידים כתב הרמב"ם בסוף הלכות שמיטה ויובל (פי"ג הי"ג): "כל איש ואיש מכל באי העולם, אשר נדבה רוחו

שיח השדה

משיג שיחתן של יושבי ביהמ"ד

בדין קמחא דפסחא

כ' הרמ"א סי' תכ"ט ס"א - ומנהג לקנות חיטים לחלקן לעניים לצורך פסח וכל מי שדר בעיר י"ב חודש צריך ליתן לזה. עכ"ל. ומקורו הוא כמ"ש הגר"א שם בירושלמי ב"ב. וחז"ל דיש מנהג מיוחד לצורך עניים ומאכלם בפסח. וכן בתחילת ההגדה אומרים כל דכפין ייתי ויפסח וכו'. וחז"ל דיש דין מיוחד בפסח ליתן צרכי עניים. ויש מקור לזה מהכתובים עצמם דכתיב בסוף פ' בא בפ' תרי קראי- א' שבעת ימים תאכל מצת. ובפסוק שאחריו כתיב- מצות יאכל את שבעת הימים. ואמר בזה אדוננו הגר"א- דקרא קמא כתיב מצת חסר ו"ו. ובקרא בתרא כתיב מצות מלא וביאר משום דקרא קמא הוא לאדם עצמו שבעת ימים תאכל מצת. ואילו קרא בתרא מצות יאכל. היינו שיאכל לאחרים לעניים- והיינו דלעצמו יאכל אפי' חסר ומעט. אך לעניים יאכל מצות מלא. דהיינו שידאג לעניים כל מחסורם.

וא"כ רואין אנו מכל זה דישונו דין מיוחד בזה בפסח לדאוג לצרכי עניים. וצ"ב דהרי הרמב"ם פסק בפ"ו מהל' יו"ט הלי"ח ח"ל, ואין שמחה אלא ביין וכשהוא אוכל ושותה חייב להאכיל לגר ליתום ולא למנה עם שאר העניים האומללים, אבל מי שנועל דלתות חדרו ואוכל ושותה הוא ובניו ואשתו ואינו מאכיל לעניים ולמרי נפש אין זו שמחת מצוה אלא שמחת כריסו וכו'. עכ"ל ע"ש. וא"כ חז"ל דדין זה נאמר בכל יו"ט וא"כ במה התייחד חג הפסח בחובת הצדקה והנתינה לעניים.

וא"כ אדם הדואג רק לעצמו ולבני ביתו בלבד זהו חסרון בעצם הרגשת החירות.

והנרא' לבאר בעזרה"ת דכבר כ' הרמב"ם בפ"ו מהל' חמץ ומצה הל"ו- בכל דור ודור חייב אדם להראות את עצמו כאילו הוא בעצמו יצא עתה משיעבוד מצרים. ובהל"ז כ'- לפיכך כשסועד אדם בלילה הזה צריך לאכול ולשתות והוא מיסב דרך חירות. עכ"ל. ומשמע מדבריו דעצם הרגשת דרך חירות הוא דין דאורייתא מעצם החיוב של חייב לראות עצמו כאילו יצא עתה ממצרים. ולכן התוצאה לזה הוא דרך חירות ואמנם צורך דרך חירות נקבעה מדרבנן דהיינו הסיבה וד' כוסות. אבל עצם ההרגשה הוא מדאורייתא לראות כאילו יצא ממצרים וזהו החירות. ולפי"ז י"ל דודאי מסתבר שחירות אין פירושה רק דברים והנהגה חיצונית בלבד. וא"כ אדם הדואג רק לעצמו ולבני ביתו בלבד זהו חסרון בעצם הרגשת החירות. שהרי הוא באמת לא יצא לחירות כי הוא כל כולו משועבד עדין ליצרו ולשמח כריסו בלבד כמ"ש הרמב"ם הנ"ל בהל' יו"ט. ונמצא דבפסח החובה ליתן לעניים הוא דין במהות חג הפסח דזהו יסוד מדיני דרך חירות והחובה בזה הוא יותר מכל יו"ט. ולכן רמזה התורה לזה בפסוק מצות יאכל וכו"ל שזהו החירות האמיתית כאשר ידאג לאחר יותר ויותר מאשר לצרכיו הוא ולכן פסק הרמ"א בפסק הנ"ל בריש הל' פסח לחלק לעניין יותר משאר כל יו"ט.

ראש החבורה הרב אליהו סוקולובסקי שליט"א

המומים משתתפים אנו בצער רב על הסתלקות האשה החשובה והיקרה נעימת הליכות, פיה פתחה בחכמה ותורת חסד על לשונה, עמדה לימין בעלה למען ישקוד על דלתי התורה הקדושה

מרת מרים נחמה בלומנפלד ז"ל
אשת חבר להרב יהושע בלומנפלד שיבדלחט"א

שולחים אנו תנחומינו למשפחה הנכבדה, המקום ינחמכם בתוך שאר אבלי ציון וירושלים ולא תוסיפו לדאבה עוד ובנחמת ציון וירושלים תנוחמו בית המדרש מרגן ורבנן

הכנסת אורחים ללא 'חשבונות'

כל דכפין - ייתי ויכיל, כל דצריך - ייתי ויפסח. השתא הכא, לשנה הבאה בארעא דישראל. השתא עבדי, לשנה הבאה בני חורין. (מתוך הגדה של פסח)

קול תפילתו של רבי זושא, אשר נוהג היה להתפלל את תפילותיו בקולות וברקים, תוך שהוא בוער בלהבת אש קודש.

"מה טיבם של קולות אלו?" תהה השטן המחופש בפני מיודענו בעל הבית, אשר מיהר להשיב כי מדובר בקול תפילתו של שכנו, אותו הוא מארח בביתו מזה שנים.

"ככה? סתם כך הכנסת אל ביתך יהודי פשוט? לא בחכמה אתה עושה!" הטעים השטן, והוסיף: "בן העיר 'ברוד' הנני, ואם ברצונכם לארח על שולחנכם בקביעות אורח - אוכל להמליץ לכם על אורח חשוב ובר מעלה: ראש הישיבה של העיר ברוד מחפש מקום למגוריו, ואם תזכה להכניסו אל ביתך - הרי שבדאי שכרך יהיה רב מן השמים!"

ומיודענו בעל הבית, התפתה... עוד באותו היום הוא קרא אליו את רבי זושא ואמר לו: "ידידי היקר... מזה כמה שנים שאתה מתארח בביתי בכל הכבוד, אבל עכשיו, במחילה, הזדמן לי אורח חשוב יותר... אבקש כי תפנה בעבורו את מקומך!"

למותר לציין, כי רבי זושא נענה מבלי אומר ודברים. עוד באותו היום ארו את מעט מטלטליו, ועזב את ביתו של אותו יהודי, כאשר מאותו היום ואילך - גדלותו החלה להתפרסם ברבים, ובמקביל - מארחו לשעבר החל יורד מדחי אל דחי, עד שאיבד את כל רכושו...

להל, יהודי פשוט היה, אבל מעט שכל היה לו בקדקדו... הוא ערך עם עצמו את חשבון נפשו, ומיד הבין מה עומד מאחורי השינוי המהותי במצבו... הוא הבחין בבירור כי מאז גירש את ר' זושא מביתו - עזבה עמו אף הברכה!

בצר לו, החליט מיודענו, אשר בינתיים כבר נודע לו כי אורחו לשעבר הולך ומתפרסם בכל הארץ כצדיק גמור ופועל ישועות, לשים פעמיו אל רבי זושא ולבקש כי יעתיר בעדו שתשוב הברכה לשרות במעשה ידיו... "אין ספק בכך שרבי זושא יזכור לי את החסד שגמלתי עמו, וישמח להכיר לי טובה!" הרהר בליבו, ויצא לדרך.

אלא שכאשר נכנס אל חדרו של רבי זושא, ותינה את צערו בשל מצבו המתדרדר - נד לו רבי זושא בראשו ואמר:

לכאורה יש להבין, מהי השייכות בין תחילת הקטע לסופו? מדוע לאחר שהזמנו את כל הרעבים והנצרכים לאכול בביתנו - דווקא אז אנו מאחלים ומברכים, ששנה הבאה נזכה לחגוג את הפסח כהלכתו כבני חורין?

את התשובה נבין ע"פ המעשה הבא:

כידוע, היה הצדיק רבי זושא מאניפול, עני מרוד, אף שמעולם לא התאונן על מצבו הדחוק, בשכנותו של רבי זושא התגורר יהודי פשוט, אשר הוא ואשתו אהבו צדקה וחסד, ובפרט אהבו את מצות 'הכנסת אורחים'. כאשר הבחינה האשה הצדקנית בגודל עוניו של רבי זושא, שבאותם הימים טרם התפרסמה גדולתו ברבים - החליטה לסייע לו: מדי שבוע היא היתה נותנת לו מטבע הגונה, ממנה התפרנס במשך השבוע כולו.

ואכן, מן השמים שילמו את שכרה של אותה צדקנית. מאותו היום ואילך - ראו היא ובעלה ברכה במעשה ידיהם, כאשר במקביל, הם מרבים יותר ויותר במעשי צדקה וחסד, ונוהגים ביד רחבה עם אורחיהם.

כעבור תקופה, התגלגלה שיחה בין האשה ובעלה, אשר תהה באזניה לפשר ההצלחה המיוחדת שמאירה להם את פניה. "סבורני" השיבה האשה, "כי הברכה נשלחה במעשי ידינו בזכות שכנו, ר' זושא! מאז שהתחלנו לסייע לו - שורה הברכה במעוננו!"

מששמע כן בעל הבית, נענה ואמר לרעייתו: "אם אכן כדברך, הרי שטוב נעשה אם נוסיף כהנה וכהנה, ונכניס את ר' זושא אל ביתנו - כך שכל מחסורו יהיה עלינו!"

וממחשבה למעשה: אותו יהודי הזמין את רבי זושא להתגורר בביתו, תוך שהוא מתחייב לדאוג לכל מחסורו, ומאותו היום ואילך אכן ניכרה הברכה במעשה ידיו בכפל כפלים, והוא הלך והתעשר, כאשר במקביל - הוא מוסיף לפזר ממונו ביד רחבה לכל עני ורש, עד ששמו התפרסם בכל הסביבה.

אלא שאז, נתקנא השטן ביהודי זה וברעייתו, והוא קיבל רשות משמים להעמידם בנסיון... מה עשה? הוא התחפש לחוכר עשיר, לבושו מהודר וכולו אומר כבוד, וכך הגיע אל ביתם של האיש ורעייתו. מיד בהכנסו אל הבית - הגיעו לאזניו קולות רמים שבקעו מאחת מפיונות הבית: היה זה

מעשה ארץ

נעשה לו נס, וחציו השני נשמר ובא לו לחצות לילה של מצרים."

ולכאורה תמוה: מה השייכות בין שני הניסים שכביכול נחלק אותו הלילה ביניהם? הלא ברור שאילו לא היה כל קשר בין שני הניסים הללו - לא היה מקום 'להשאיר' את חציו של הלילה הנוכחי עבור נס שונה לגמרי שיתרחש מאות שנים מאוחר יותר!

אמנם הביאור הוא: שכן כאשר הגיעה אל אברהם השמועה על כך שאחינו נפל בשבי, הוא לא חשב פעמיים. הוא לא שקל האם לוט ראוי לכך שהוא יצא להלחם בארבעת המלכים בכדי להצילו, אלא קם מיד ועשה מעשה! משום כך, מאחר והוא לא דקדק אלא מיהר להיטיב למי שזקוק

"צר לי, אך לא אוכל לסייע לך... משמים נהגו עמך בהנהגת מידה כנגד מידה: כל עוד אתה לא דקדקת באורחך, והיטבת לכל יהודי באשר הוא - גם משמים לא דקדקו עמך, אלא שלחו את הברכה במעשה ידיך... אולם משעה שבה התחלת אתה לדקדק באורחים הנכנסים אל ביתך, ולחפש את החשובים שבהם - החלו לדקדק גם עמך משמים, והחליטו להפקיד את הברכה אצל יהודים חשובים ממך!"...

ומכאן, נמצא תשובה לשאלה בה פתחנו:

בתחילת דברינו אנו פותחים ומזמינים לבתינו את כל הרעבים והנזקקים, בלי הבחנה מי ראוי לכך ומי איננו ראוי. אשר על כן, מיד אח"כ אנו מבקשים ומייחלים שנוכה

להטבתו - זכה אברהם לכך שמן השמים לא ידקדקו עם בניו...

לפיכך, את חציו השני של אותו לילה ניסי, 'שמר' כביכול הקדוש ברוך הוא עבור בניו של אברהם, בכדי לעשות בו שימוש בליל מכת בכורות. באותו הלילה, עמדה מידת הדין וטענה: "מה נשתנו בכורי ישראל מבכורי המצרים? הלא אלו כמו אלו עובדי עבודה זרה!", אולם בזכותו של אברהם אבינו - לא דקדקו מן השמים עם ישראל, אלא הצילו אותם על אף שלא היו ראויים - מידה כנגד מידה!

מאוצרו של הרה"ג מרדכי פרוינדליך זצ"ל
מתפללי הכולל

לגאולה השלמה, שכן, כמו שאנו איננו מדקדקים בפונים אלינו לעזרה, כך גם הקב"ה יגאל אותנו ונוכה להיות בני חורין - אף אם לא מגיע לנו להיגאל!

זוהי, אפוא, הסיבה לסמיכות בין הדברים: מיד לאחר שאנו מכריזים - 'כָּל דְּכַפֵּין יִיתִי וְיִיכַל, כָּל דְּצָרֶיךָ יִיתִי וְיִפְסַח' - בלי לדקדק האם הוא ראוי או לאו, יש לנו לקוות שנוכה בקרוב להיגאל, אף אם חלילה איננו ראויים, ולכן 'הַשְׁתָּא עֲבָדֵי, לְשִׁנָּה הַבָּאָה בְּנֵי חוֹרִין'.

על פי יסוד זה נוכל להבין היטב את הנאמר בפר' לך לך (י"ד, ט"ו) לגבי אברהם אבינו ומלחמת המלכים: 'וַיִּחַלֶּק עֲלֵיהֶם לַיְלָה הוּא וַעֲבָדָיו וַיִּכְסֶם וַיִּרְדָּפֶם עַד חוּבָה אֲשֶׁר מִשְׁמָאל לְדַמְשֶׁק'. ופרש"י: "שנחלק הלילה, ובחציו הראשון

